

Nr 257.

Av herr **Andersson, Gunnar**, om provisorisk lönereglering för domänverkets personal m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 271 till riksdagen angående lönereglering för domänverkets personal, har Kungl. Maj:t i allt väsentligt följt det av domänstyrelsen i ärendet ingivna förslaget. Då jag i egen-
skap av domänfullmäktig jämte domänfullmäktigen, disponenten Wilhelm Ekman vid behandling av löneregleringsförslaget avgivit ett särskilt yttrande, som går ut på en mera djupgående och för den svenska statsdomänförvaltningen enligt vår mening vida lyckosammare reglering av tjänster och löner inom verket, vågar jag föreslå, att riksdagen, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag, behagade återförvisa ärendet till ny utredning samtidigt som riksdagen medgiver den obestriddigen i närvarande stund för lågt avlönade personalen vid domänverket en provisorisk löneförbättring.

I den kungl. propositionen finnes visserligen (sid. 40—43) en kort resumerande framställning av de bägge domänfullmäktiges synpunkter och förslag, men då det icke är möjligt att i en så kort sammanfattning klarlägga de viktiga grunder vi haft att anföra mot det nu framlagda förslaget, anser jag det nödvändigt att här återgiva vårt yttrande, som åtföljde domänstyrelsens skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Det är av nedanstående lydelse.

Undertecknade domänfullmäktige ha vid det sammanträde av domänstyrelsen, vid vilket det av särskilda kommitterade den 18 december 1919 avgivna löne-
regleringsförslaget för domänförvaltningen upptogs till behandling, för sin del icke velat reservera oss mot det beslut, som av styrelsen fattades, då vi anse de genom detsamma föreslagna lönerna på intet sätt vara för höga, men vi ha för vår del tillrätt domänstyrelsen, att med frångående av själva grunderna i förslaget uppgöra och till Kungl. Maj:t ingiva ett helt nytt förslag fotat på helt andra utgångspunkter än

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 107 häft. (Nr 257—258.) 1

kommitténs. Styrelsen har emellertid icke ansett sig kunna biträda detta vårt yrkande av hänsyn till att ärendet så långt fortskridit och att utsikten för en mycket snar framgång för de principer vi förfäktat, vilka styrelsen för sin del icke på något sätt synes underkänna, möjligen icke är att påräkna. Under sådant förhållande ha vi ansett oss i ett särskilt yttrande, avsett att åtfölja styrelsens utlåtande över löneregleringsförslaget, böra framlägga förslag till en avlöningsstat lagd efter något större och enligt vår mening riktigare linjer än den nu förslagsvis föreliggande. Vi ha så mycket mera ansett oss böra göra detta, som domänfullmäktigeinstitutionen synes oss vara upprättad för att i statens skogshushållning låta åsikter och förslag bli hörda, vilka kunna bringa densamma i möjligast intima samband med det praktiska livet och dess krav.

Den 6 december 1918 uppdrogs åt den förut för utredning beträffande löne- och organisationsförhållandena vid statens järnvägar, vid telegrafverket och postverket samt vid statens vattenfallsverk tillsatta kommittén att ävenledes avgiva »förslag ifråga om löne- och organisationsförhållandena vid domänstyrelsen, skogsstaten och statens skogsskolor».

I kommitténs uppdrag ingick ursprungligen också, enligt herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet att utreda och beakta i samband med löneregleringen sådana organisationsfrågor med hänsyn till domänstyrelse och skogsstat, som kunde vara av betydelse för en riktig uppfattning om löneförhållandena. På grund av kommitténs »skrivelse till domänstyrelsen den 14 juni 1919 angående uppgift om de organisatoriska förändringar beträffande domänverket, som styrelsen kunde anse böra underställas 1920 års riksdags prövning eller som i övrigt borde komma till beaktande i samband med nu ifrågasatta några ytterligare», svarade styrelsen, att den »icke ansåge sig böra nu ifrågasätta några ytterligare» förändringar utöver de under de senaste åren genomförda.

Härigenom kom hela löneregleringsfrågan från ett självständigt plan in på en linje, som synes oss synnerligen litet fruktbringande, i det att kommitténs arbete kom att till huvudsaklig del utgöra ett försök, att på möjligast samvetsgranna och omsorgsfulla sätt sammanställa och med varandra i varje petitess jämföra skogsstatens och övriga affärsdrivande verks. framför allt dock trafikverkens, olika tjänstemannagrader. Intet kan för en rationell och lycklig utveckling av de skilda affärsdrivande verken vara olyckligare. Den kompakta misstämning och vi våga säga besvikelse, som inom skogsstaten råder över det framlagda förslaget, har kanske mindre sin grund i själva lönebeloppens avvägande än i den undervärdering av skogsmannarbetets samhälleliga betydelse, vilken mången tror sig ur kommitténs betänkande kunna utläsa, ehuru avsikten helt säkert ingalunda varit denna.

Genom detsamma går för den, som är bekant med förhållandena, en brist på kunskap om den svenska skogens och ej minst de svenska statsskogarnas inneboende möjligheter att rikligt förränta vad som i ena soim i andra avseendet i dessamma nedlägges, märk dock väl, vad som på ett klokt och omtänksamt sätt i dessamma nedlägges.

Rent principiellt sett stå vi här öga mot öga med ett av det moderna samhällets största, svåraste men också viktigaste problem, nämligen *huru av statens egendom och affärsdrift skall kunna utagas största möjliga avkastning till samhällets fromma*. Huru än åsikterna växla om det lämpliga och riktiga i saken, vare sig man är optimist eller pessimist inför själva faktum, är det obestridligt, att nutidens

demokratiska samhällsutveckling under lång tid framåt kommer att karaktäriseras av en allimer omfattande statsdrift. Huför detta oundvikliga faktum måste alla partier och ej minst de, som anse denna utveckling innebära stora samhälleliga fördelar och möjligheter till lyckligare förhållanden, se sig om efter medel att inom ramen av statsverksamhet i största möjliga grad tillgodogöra sig den under den nuvarande samhällsordningen så starkt drivande kraft, som ligger i den enskildes personliga fördel och belöning för ett särskilt gott och resultatrikt arbete. Man må hur troende som helst predika altruismens satser om att belöningen skall vara det inre medvetandet om ett väl utfört arbete, så lär dock dagligen erfarenheten, att den egna fördelen på mänsklighetens nuvarande utvecklingsstadium alltjämt är en faktor, som samhället ur det helas synpunkt gör klokt i att räkna med. *Staten bör därför, synes det oss, vid planläggande och fastställande av sina lönesystem med den största omsorg söka anpassa dem efter det arbete, som vederbörande lönetagare har att utföra, och icke schablonisera dem mera än alldeles undgängligt är.*

Detta synes oss emellertid i hög grad skett i nu föreliggande förslag, där tvenne verksamheter av den mest skilda art, som gärna är tänkbar, äro inpressade i samma lönesystem, nämligen å ena sidan handhavandet av ett trafikmedel som järnvägarna med dess för det stora antalet befattningsinnehavare ständigt och jämt i vissa korta intervaller sig upprepande huvudarbeten och å andra sidan värden samt utnyttjandet av skogen, ett arbete som under oändligt skiftande nyanser utspelar sig under årtionden.

Huru konstgjort ett sådant inpressande är av domämförvaltningens personal i trafikverkens löneskala, vilken vi antaga vara väl avvägd och lämplig för dessa, finner man lätt nog vid en detaljgranskning av löneplanen. Endast med svårighet låter sig skogsstaten uppdelas i nödiga kategorier, för att fylla de många olika löneklasser, som i ett stort verk som statsjärnvägarna uppenbarligen äro synnerligen lämpliga.

Att ingå på en närmare detaljdiskussion om de utredningar angående värdet från lönesynpunkt av viss arbetstid på tjänsterummet, nattjänst m. m., som intar huvuddelen av kommitténs motivering, liksom av reservanternas reservation, torde vara föga av nöden, då det gäller skogsstatens tjänstemän. Den som ej inser, att det ej är från dessa utgångspunkter en lönereglering för skogsstaten bör ske, *om man vill vinna målet, starkt ökade inkomster för staten av det väldiga kapital stats-skogarna representera*, den har ringa möjlighet att bidra till detta högst önskvärda måls uppnående.

Då det för oss gäller att klarlägga vad som av skogsmannakårens arbete särskilt bör betalas, utgå vi lämpligast från *revirförvaltarens* eller som han i dagligt tal oftast torde kallas jägmästarens ställning, arbete och betydelse i verket. Han är den axel, kring vilken varje lönereglering måste vända sig, ty han är den axel, kring vilken ytterst hela skogsarbetet tar sin definitiva form. Först måste man taga ställning till vilken avlöning han bör komma i åtnjutande av, sedan är det åtminstone i flertalet fall jämförelsevis lätt att avgöra, vad såväl över- som underordnade böra hava.

Med synnerlig styrka bör framhåvas, att *i ingen annan del av statsförvaltningen ett mellanskikt av tjänstemännen äger den dominerande roll för förvaltningens resultat som revirförvaltna inom skogsstaten*, detta beroende på förvaltningsobjektets, skogens, hela art och natur. Göra de ledande inom exempelvis vattenverket

upp riktigt uttänkta, genialt och väl genomarbetade planer för vattenkraftens utnyttjande vare sig i allmänhet eller i ett speciellt fall, kunna de utan svårighet kontrollera att deras idéer och planer bli till punkt och pricka genomförda, ha de sett till att ritningarna äro riktiga kunna de underordnade ingenjörerna ytterst lätt kontrolleras därutinnan, att de verkligen följt dessa ritningar. Sedan allt är färdigt och instruktioner för skötseln äro utfärdade, förtälja de självregistrerande apparaterna i stor omfattning noga för den högsta ledningen, om dessa instruktioner av sina handhavare intelligent och riktigt följas. Varom icke, ögonblickligen på vederbörande med ett: varför? Den högsta ledningens duglighet blir härigenom oerhört betydelsefull, de underordnade kunna av en sådan pressas och kontrolleras ofantligt skarpt och målmedvetet. Lika eller mycket likartat gestalta sig förhållandena med få om ock viktiga undantag inom järnväg, telegraf och post.

Ytterst beror detta därpå, att det är mekaniska inrättningar som handhas, lydande kända lagar. Vad duglighet, omsorg och plikttrohet ytterligare kunna giva i de mellersta och lägre befattningsgraderna är, att arbetet kan inom vissa dock vid duglig överledning jämförelsevis tränga gränser bliva mera ekonomiskt givande än om blott slö pliktuppfyllelse sker.

Vid statsskogarnas förvaltning ställer sig förhållandena helt annorlunda. Här spelar naturligen en duglig och framstående ledning även en mycket stor roll, men dennas möjligheter att utan ett icke blott synnerligen sakkunnigt, dugligt och intensivt utan ock verkligt hängivet och uppoffrande arbete av revirförvaltarna nå bästa möjliga resultat äro oändligt mycket mindre än inom de förenämnda verken. Detta beror därpå, att objekten, som skogsstaten handhar, äro levande varelser, äro träden, över vilkas handhavande inga detaljritningar, dessvärre och dessbättre kunna vi säga, låta sig utarbetas, lika litet som några självregistrerande apparater, kortsystem eller andra medel kunna konstrueras, som säkert berätta den högsta ledningen, om huru dess underordnade tjänstemän handhaft sitt arbete. En konsekvens av denna förvaltningsobjektets biologiska natur även som av skogarnas geografiska fördelning inom landet är, att ett lyckligt statligt handhavande av statens stora skogsarealer fordrar ett i möjligaste mån plastiskt och individualiserbart lönesystem, således ett alldeles principiellt olika det som åtminstone för exempelvis vissa huvuddelar av statsbanornas arbetsfält torde vara det riktigaste och lämpligaste.

Vi ha genom det nu anförda framhävt det grundväsentliga felet i det nu framlagda förslaget. Frågan är emellertid av den vikt, att det torde vara lämpligt att belysa den genom några detaljexempel. Våra 140 revirförvaltare omhänderha i närvarande stund förvaltningen av en skogsareal som växlar för var och en mellan lägst 2,033 hektar och högst 129,723 hektar produktiv skogsmark, ecklesiastika skogar och allmänningar m. m. oberäknat, vilka emellertid även fordra mycket arbete. Varje revirförvaltare har visserligen i många fall s. k. hushållningsplan att »lända till ledning», han får ock vissa regler i årets förvaltningsförslag fastställda av domänstyrelsen, han har över sig överjägmästare och styrelse, men ändock tveka vi ej att påstå, att han är i mycket stor omfattning okontrollerbar och okontrollerad, han är i högre grad än någon svensk ämbetsman en »småkonung» inom sitt ofta ganska stora och värdefulla rike. På hans omdöme, kunskap, flit, skicklighet, om vi nämna människans goda egenskaper, eller hans dumhet, okunnighet och lättja, om vi nämna hennes svagheter, hänga tiotusentals, ja hundrausen-tals kronor inom vart revir och många miljoner årligen, om vi räkna med de

3,757,000 hektar skogsmark som statsskogarna omfatta (övriga allmänna skogar under skogsstatens egentliga förvaltning torde vara omkring 490,000 hektar produktiv skogsmark). Att *det lönar sig* för staten att på allt sätt söka stödja och göra för revirförvaltaren fruktbringande den kunskap, duglighet och arbetsförmåga han kan äga, framgår tydligt och skarpt av ett par exempel, som varje sakkunnig lätt nog kan kontrollera.

På ett revir avverkas 100,000 timmer eller 50,000 träd, ett ingalunda särskilt stort parti. Genom försummelse tillses ej, att träden avsågas så nära marken som möjligt utan tre tum för höga stubbar lämnas. Detta gör på hela avverkningen 10,000 kubikfot och med ett rotpris av 80 öre per kubikfot en förlust av låt oss säga minst 4,000 kronor. Fallet är ingalunda sällsynt. Men, säger man, det skall väl överjägmästaren tillse. Denne kan omöjligen gå över vartenda hygge i sitt distrikt. För övrigt kan frågan om vad som är för höga stubbar bli föremål för meningsskiljaktigheter. Den högsta straffpåföljd, som torde kunna följa, är ett ogillande från överjägmästaren eller i allra värsta fall från generaldirektören och det kan man taga rätt lugnt, när man sitter med kunglig fullmakt. Vad som däremot är säkert är, att staten är av med de 4,000 kronorna. Hos en enskild, väl skött firma kunde påföljden för den felande blivit en annan vida värre.

Ett annat exempel. En lika stor avverkning som den föregående eller om 100,000 timmer och därtill 10,000 kubikmeter trämasseved har beräknats till ett avverkningspris av 2 kronor per stock och 6 kronor per kubikmeter ved. Den oklanderlige revirförvaltaren finner detta gott och riktigt och ingen kan i tjänsten därpå anmärka. Den symnerligen vakne och intresserade tycker att priset dock är väl högt och spekulerar över saken samt undersöker, om ej basvägarna skulle kunna läggas på annat och bättre sätt än förut brukligt varit haver. Han gör sig en del extra, »onödigt» arbete — fullt så besvärligt som både nattarbete och 7 timmar på tjänsterummet — och lyckas lägga vägarna så, att han kan bortsätta utkörningen 10 öre billigare per stock, och 30 öre per kubikmeter massaved. Han har minskat avverkningskostnaden med en bagatell av 5 procent men *åt statsverket har han intjänat 13,000 kronor*. Vem tackar honom för det? Troligen ingen. Vad får han för det? Kommer han i högre löneklass och får den därmed förenade fördelen av 220—440 kronor? Nej, han får nöja sig med samvetsstillfredsställelse. Det räcker för en tid, men gör han ett antal sådana drag blir det kanske bekant att han är en duglig man och en dag kommer ett bolag och bjuder honom några tusen kronor mera per år än han har i statens tjänst och då tar han det, och staten är av med både honom och kanske flera gånger 13,000 kronor; efterträdaren gitter troligen icke möda sig särskilt för att intjäna dem till det allmänna.

Slutligen ännu ett exempel av annan art. Vi ha i svenska statsskogarna många tusental hektar yngre skog, som borde varit gallrad men icke är det. Rätt utförd medför sådan gallring en för lekmannen åtminstone alldeles förunderlig tillväxtökning, sällan mindre än 1 kubikmeter fast mått årligen i något så när växtliga bestånd. 10,000 tunnland mogna för gallring torde ej vara ovanliga på mellan- och sydsvenska revir. Att genomföra sådan gallring är dock förenad med mycket omak och besvär för revirförvaltaren. Han kan och han har med mer eller mindre stort fog mången gång avväpnat kritik mot bristande gallring med beskedet att »det är omöjligt få folk», med att »jag har så mycket arbete att jag ej hinner» o. s. v. Om han offrar den egna bekvämligheten, om han sliter och arbetar och genomför

denna gallring under kortast möjliga tidsperiod, vilket blir då resultatet? För staten givetvis det, att den får 10,000 kubikmeters tillväxt per år mera så mycket tidigare av dessa skogar, vilket efter det måttliga priset av 5 kronor per kubikmeter fast mått — bränslekommissionens pris var 8.50 och 6.50 per kubikmeter löst mått — blir omräknat i pengar 50,000 kronor per år. För revirförvaltaren blir resultatet att han får ligga ute i skogen i ur och skur, kanske får reumatism och andra skogsmännens plågor, försummar sin familj och *icke får ett öre mera i inkomst* än om han låtit dessa gallringar draga ut låt oss säga ett årtionde längre, ty småningom hade ju domänstyrelsen alltid kunnat driva fram dem, sedan staten utom räntorna förlorat låt oss säga en halv miljon.

Den som vill se sakerna sådana de verkligen äro, måste ovillkorligen medgiva sanningen av vad som nyss påstods, att ingen svensk ämbetsmannakår i motsvarande tjänsteställning har den möjlighet som revirförvaltarekåren, att utan att begå något som helst tjänstefel tillföra eller avföra statsverket inkomster flerdubbelt större än dess egen lön. *Detta gör att det blir en synnerligen dålig affär för statsverket att underbetala revirförvaltarna.*

Regering och riksdag får emellertid i våra dagar till leda angående så gott som alla befattningshavare höra detta resonemang och det är på intet sätt vår avsikt att föreslå åtgärder, som helt enkelt och utan vidare tillföra revirförvaltarna i jämförelse med övriga statstjänare oproportionerligt höga löner. Vi känna alltför väl att ökade inkomster ej äro nog att förmå en var att uttaga största möjliga arbetskraft och arbetsduglighet. En likformig lönereglering för alla revirförvaltare, sådan som kommittén föreslagit, är helt enkelt en lönereglering motsvarande en viss del av penningvärdets fall, men innehåller ej den minsta sporre för de främstående och dugliga att öka statens inkomster av sina stora och värdefulla skogar.

För oss framstår därför som förnämligaste och viktigaste målet att söka uttänka ett sådant lönesystem, att detsamma innebär en sporre till ett intensivare ekonomiskt genomtänkt och för staten vinstgivande arbete. *Lönen skall stå i intimast möjliga samband med arbetsresultatet* och då detta som ovan visats i särskilt hög grad kan påverkas genom individuell duglighet och offerande av den personliga bekvämligheten, skola dessa egenskaper genom lönesystemet premieras.

Inom industri, bankverksamhet m. fl. det praktiska livets arbetsområden har ju sedan länge ett ganska enkelt system för att premiera förenämnda samband mellan dugligheten och duglighetens resultat praktiserats, nämligen tantiemsystemet. I sin primitiva form duger detta absolut icke att tillämpas på skogsmannens verksamhet, alldenstund årets nettovinst på intet sätt behöver stå i beroende av att exempelvis ett revir är väl eller illa skött. Att låta hugga skog, där sådan finnes, och få stor ögonblicklig nettovinst är ingen konst och föga arbete.

Innan vi ingå på frågan om huru de härvid mötande vanskligheterna skola kunna i ett klokt avvägt lönesystem övervinnas, måste ett viktigt sakförhållande rörande den högre bildade skogspersonalen beröras.

Den fackligt utbildade skogsmannakåren består av dels »jägmästare», som genomgått skogshögskolans längre kurs (cirka $3\frac{1}{2}$ år), dels »forstmästare», som genomgått dess kortare kurs ($1\frac{3}{4}$ år). För vården av statens skogar användes för närvarande endast jägmästare, detta i alla grader. Under de senare åren förtjäna dessa visserligen ganska bra så snart de utexaminerats, således även under de egentliga utbildningsåren för den praktiska verksamheten, men den första i egentlig

mening självständiga, fasta plats, som de kunna erhålla och som naturligen alla sträva till, är revirförvaltareysslan. Låt oss säga att denna motsvarar socialt sett ungefär kaptensgraden inom armén. Till denna slutpunkt bör och varje normalt begåvad, oförvitlig jägmästare med fog kunna göra anspråk att förr eller senare nå Befordringsgrunderna äro även sådana, att då han samlat ett visst antal år i »meriter» (för närvarande ungefär 6—8), är han ganska säker att »erhålla revir». Då emellertid dessa *principiellt sett äro lika avlönade* komma alla i statstjänst anställda högre fackbildade skogsmän i samma ämbets- och lönestadium och där få de gå och stampa hela livet utan möjlighet att komma vidare, med undantag för det lilla fåtal, som kan vinna befordran som överjägmästare eller byråchefer i domänstyrelsen. Alla, begåvade och mindre begåvade, praktiska, och mindre praktiska, energiska och mindre energiska, alla köras in i samma stora fälla. Ingen skall med fog mot denna framställning anmärka att reviren äro olika avlönade, ity att de nordliga eller på annan grund särskilt besvärliga ha något högre tjänstgöringspengar. Denna löneskillnad är visserligen ej ens så stor, att icke nästan varenda en begagnar första möjliga tillfälle att söka sig till bekvämare, ehuru lägre avlönade revir.

Under allt erkännande av att varje normalt begåvad jägmästare, som oförvitligen tjänstgjort sin tid i extra eller i lägre ordinarie befattningar bör ha möjlighet att till sist bli revirförvaltare, anse vi emellertid att *det är oundgängligen nödvändigt att uppdelade reviren i skilda klasser med avsevärt olika löneförmåner*.

Detta är nödvändigt från skogshushållningens synpunkt, därför att reviren äro och alltid måste bliva så olika ej blott med hänsyn till arealstorlek, markförhållanden, virkesförråd, etc. utan även med hänsyn till avsättningsförhållanden, industriella anläggningar och skogliga arbeten, som under olika tidsskeden å dem böra utföras, att ytterst olika krav måste ställas på de personers kvalifikationer, som rätt förmå att handhava deras skötsel.

En olika klassindelning med avsevärt olika löneförmåner är absolut nödvändig för beredande av befordringsmöjligheter, vilka nu — till skillnad från så gott som alla andra statens verk — praktiskt taget saknas i domänverket och enligt vårt förmenande äro den enda verkliga sporrer för den stora massan av revirförvaltare, att sätta in sitt yttersta på arbetet. Finnes det möjlighet att inom revirförvaltargraden avancera från revirförvaltare av 1:sta graden till revirförvaltare av 2:dra graden och 3:dje graden, så skall det helt säkert bli en vida större fart i arbetet i våra statsskogar. Samtidigt löser man även problemet att ha en *slutlig placering för de mindre dugliga*, vilka man icke kan göra sig av med, men som nu dessvärre mången gång bekläda revir, som de icke äro i stånd att väl sköta. De böra aldrig avancera längre än till revirförvaltare av 1:sta graden. Det säger sig självt, att vid befordran till högre revirförvaltareklass hänsyn endast bör tagas till skicklighet, ej till det nu till synes outrotliga systemet med »meriter», delvis en förklädd tjänsteåldersfavorisering, dold under grundlagens ord om »förtjänst».

Förslagsvis tänka vi oss under nu rådande förhållanden lämpligt att av hela antalet revir 65 procent böra vara första gradens, 25 procent andra gradens och 10 procent tredje gradens eller efter nuvarande reviruppdelning respektive 89, 35 och 14. Vi vilja emellertid vid angivandet av dessa tal klart framhålla att de icke grunda sig på en ingående undersökning av de olika revirens beskaffenhet, utan mera utgå från ett ungefärligt bedömande av huru stort antal personer som inom en kår av den nu ifrågavarandes storlek i genomsnitt kan väntas besitta särskild

duglighet och lämplighet för mera fordrande uppdrag. Klart bör ock framhållas, att vad som skall betalas är det utförda arbetet, ej det arbete, som visserligen behöver göras men icke blir inom kortaste tid och för billigaste pris utfört. Med en sådan uppdelning bör ock en begränsning av det hittills ständiga revirdelandet kunna ske, ty det är ingalunda önskvärt att minska förvaltningsenheterna i för hög grad. En duglig och driftig, väl betald revirförvaltare bör kunna handhava även ett mycket stort revir, där så erfordras under hjälp av billigare, mindre högt kvalificerad arbetskraft. Ej heller bör fastslås en gång för alla, vilka revir som tillhöra respektive klasser, utan bör bestämmandet härav läggas i domänstyrelsens eller eventuellt Kungl. Maj:ts hand. Detta därför att exempelvis ett illa skött men utvecklingsbart revir bör kunna för en tid göras till ett andra eller tredje gradens revir.

På det att vikten av revirens uppdelning i klasser må klart framstå, må våra synpunkter på denna fråga ytterligare något utvecklas. Endast sådana revir, som genom stor virkesrikedom, genom gynnsamt geografiskt läge eller i övrigt genom säregna betingelser ge säker förhoppning om stor omedelbar eller framtida avkastning böra principiellt och beständigt föras till 2:dra eller 3:dje graden. Men där dessa förutsättningar finnas påfordras ock på sådant revir särskilt duglig revirförvaltare, vilken ock har sig ålagt ett mycket fordrande arbete, vadan han i den mån sådan duglig kraft inom kåren står att uppdriva bör vara av andra eller tredje grad. Det torde emellertid ock numera allt oftare inträffa att revir genom förbättrade kommunikationer, genom nya industriella anläggningar i trakten eller andra förhållanden komma att äga yda större möjligheter att underkastas ett intensivt bruk än tidigare varit fallet. Även då gäller det, att dit må kunna placeras särskilt dugande, för uppgiften särskilt lämplig person av högre grad.

På den korta tid vi haft till vårt förfogande för utarbetande av detta förslag, har det naturligen varit oss omöjligt medhinna en i detalj gående granskning av de olika nuvarande revirens ställning i nu berört avseende, men vi vilja dock med några ord antyda vår uppfattning om natur, beståndsbeskaffenhet med mera hos de skilda revirklasserna.

Uppenbart är att det kan finnas flera revir, som borde tillhöra 2:dra och 3:dje klass, än det finnes revirförvaltare, som på grund av duglighet och framstående förmåga böra uppflyttas i 2:dra och 3:dje grad. I sådant fall får man nöja sig med att besätta de revir, som äro mest i behov av sådana krafter, med desamma. De övriga få, hur beklagligt detta än i och för sig kan vara, fortfarande handhavas av revirförvaltare av 1:sta graden.

Revir av 1:sta klassen böra representera genomsnittstypen. Således många norrländska revir där ej stora och särdeles värdefulla virkesförråd finnas samt i södra Sverige särskilt sådana med smärre spridda parker, rika på ungskogar. Mera typiska exempel synas vara Pärälvens revir, Sorselereviren, Arjeplougs, Enköpings, Vartofta, Göteborgs, Norra Skånes.

Revir av 2:dra klassen. Hit böra föras sådana med goda marker, med talrika slutna bestånd i växlande åldersklasser, från vilka virke med fördel kan avyttras under skilda förhållanden och sätt, varför ock stor omsorg och påpasslighet från revirförvaltarens sida påfordras, om ett verkligt gott resultat av såväl skogsvård som försäljningen skall nås. Exempel på dylika revir synas oss vara Alvsby, Bräcke, Hamra, Gästriklands, Tivedens, Aspelands, Kalmar revir.

Revir av 3:de klassen böra utmärkas av synnerligen goda skogsmarker med betydande virkestillgångar och goda avsättningsmöjligheter, ej minst efter förädling i egna verk och industrier. Exempel synas vara, Bodens, Västra Jörns, Garpenbergs, Gullbergs, Karlsby.

An en gång bör kanske betonas, att under viss tid rådande förhållanden kunna göra det önskvärt att för exempelvis ett årtionde flytta upp ett första klassens revir i högre klass, men sedan låta det återgå i den klass, dit det på grund av naturbetingelserna hör.

Förorda vi sålunda en rörlighet med hänsyn till revirens klassificering, så bör däremot revirförvaltarna, där de icke enligt allmän lag gjort sig skyldiga till tjänstefel, om de en gång utnämnts till revirförvaltare vare sig detta är av första eller av andra eller tredje grad icke kunna berövas de därigenom dem tillförsäkrade löneförmåner. Däremot bör staten förbehålla sig full rätt till deras förflyttning på för verkets rationella skötsel lämpligaste sätt.

Ingen överordnad myndighet är ofelbar och erfarenheten har till fullo visat, att inom skogsstaten betänkliga och för staten synnerligen dyrbara misstag äro gjorda därigenom att orätt person placerats på orätt plats och sedan mot sin vilja icke kunnat omplaceras, så snart han icke gjort sig skyldig till tjänstefel i egentlig mening. Ja, mången som på den plats han suttit kostat staten tiotusentals, ja kanske hundratusentals kronor, skulle sannolikt å ett annat för hans gåvor och psyke mera lämpat revir blivit en fullgod revirförvaltare.

I det av kommitterade föreslagna avlöningsreglementet har ock i § 14 antagits den redan för trafikverken gällande bestämmelse om tjänstemans skyldighet att underkasta sig förflyttning. Detta finna vi synnerligen välbetänkt. Frågan är emellertid, om med den formulering som givits paragrafen en förflyttning ej får karaktären av strafförflyttning, något som på allt sätt bör undvikas.

Inom domänverket göra sig vid många tillfällen bjudande lämplighetsskäl gällande för förflyttning. I ett fall kan genom nya kommunikationer med mera stora och viktiga icke förut befintliga krav för visst revir på en särskilt dugande person framställa sig, ja ej sällan torde det fallet möta, att den som lämpar sig väl under de gamla förhållandena ej motsvarar de nya. Under sådana omständigheter bör naturligen ett utbyte kunna ske, alldeles såsom sker vid ett väl skött enskilt företag. Detta blir till bättnad för både sak och person.

I ett annat fall kan en förut kraftig och energisk revirförvaltare på ett svårskött revir bliva så nedbruten av överansträngning, reumatism eller dylikt, att han snarast bör förflyttas till en lugnare befattning. Som redan framhållits anse vi det i dylika fall givetvis vederbörande bör vid förflyttning till ett lägre klassens revir få kvarstå i den eventuellt högre lönegrad, som han en gång kommit upp i.

Genom ansökan i vanlig ordning bör kompetent sökande i tur och ordning erhålla ett första klassens revir. Ledig revirförvaltarebefattning av andra och tredje klass besättes även i regel efter ansökan, men vid befordran till dylika revir bör avseende endast fästas vid sökandens större eller mindre skicklighet för tjänsten, men icke vid tjänstetur eller så kallade meriter. Domänstyrelsen bör dock också till en sådan befattning förutom sökande kunna föreslå särskild förtjänt person även om han ej sökt befattningen, men på domänstyrelsens förfrågan förklarat sig villig flytta till det avsedda reviret.

Reviren besättas sålunda ej som nu fast utan endast tillsvidare. I regeln

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 107 häft. (Nr 257—258.) 2

blir det naturligen för lång tid, men kan även vara för kortare tid, så att revirförvaltare, liksom till exempel tjänsteman vid statsjärnvägarne, må kunna placeras vid det arbete, där han kan anses göra den för verket största nyttan. Han är garanterad viss lön men icke visst arbete och viss arbetsplats. Mången befattningsinnehavare skall möjligen anse denna sats hård, men det måste väl ihågkommas, att befattningarna äro upprättade för det allmännas nytta, ej för befattningshavarens bekvämlighet. Den nu ofta med så stor avund omtalade enskilda verksamheten arbetar helt efter denna utgångspunkt. I själva verket blir blotta medvetandet om, att det ej går an att somna av, om man skall få behålla vad man har och få det bättre, en sådan sporre, att de faktiska förflyttningarna torde bli få. Det är ock för överordnad myndighet så pass obehagligt att verkställa sådan mot vederbörandes vilja, att detta säkert blott då verklig anledning föreligger kommer att ske.

Förflyttas revirförvaltare utan egen ansökan, fordrar emellertid billigheten, att han i enlighet med kommitténs förslag erhåller av statsverket full ersättning för de med flyttningen förenade kostnaderna.

Att angiva bestämda lönebelopp för de nu av oss föreslagna 3 revirförvaltaregraderna är synnerligen svårt, då ingen ledning finnes för vilka dyrtidstillägg som därvid böra tänkas ifrågakomma. Utgå vi emellertid från kommitténs siffror, synas oss lämpliga grundlöner i rundat tal vara:

1:sta klassens revirförvaltare	7,000 kronor
2:dra » »	8,500 »
3:dje » »	10,000 »

vartill bör komma de dyrorts-, kallorts- och ödslighetstillägg, som kunna vara betingade av för de affärsdrivande verken i allmänhet godkända grunder även som de dyrtidstillägg, som kunna komma att utgå till befattningsinnehavare med motsvarande nyreglerade löneförmåner och tjänsteställning. Däremot bör en omreglering av rese- och dagarvodestraktamenten ske i sådan riktning, att de i möjligaste mån täcka verkliga utgifterna och ej medföra extra inkomster av sportelnatur.

Med de föreslagna grundlönerna skulle de olika klassernas avlöningsförmåner med ålderstillägg och olika lönegrupper efter den för kommunikationsverken gällande typen bliva:

Revirförvaltare av 1:sta graden.

A	B	C	D	E	F	G
7,140	7,380	7,620	7,860	8,100	8,340	8,580
7,620	7,860	8,100	8,340	8,580	8,820	9,060
8,100	8,340	8,580	8,820	9,060	9,300	9,540
8,580	8,820	9,060	9,300	9,540	9,780	10,020

Revirförvaltare av 2:dra graden.

A	B	C	D	E	F	G
8,580	8,820	9,060	9,300	9,540	(9,780)	(10,020)
9,060	9,300	9,540	9,780	10,020	(10,260)	(10,500)
9,540	9,780	10,020	10,260	10,500	(10,740)	(10,980)
10,020	10,260	10,500	10,740	10,980	(11,220)	(11,460)

Revirförvaltare av 3:dje graden.

A	B	C	D	E	F	G
10,020	10,260	10,500	10,740	(10,980)	(11,220)	(11,460)
10,500	10,740	10,980	11,220	(11,460)	(11,700)	(11,940)
10,980	11,220	11,460	11,700	(11,940)	(12,180)	(12,420)
11,460	11,700	11,940	12,180	(12,420)	(12,660)	(12,900)

I andra graden ha vi satt lönegrupperna F och G samt för tredje graden grupperna E, F och G inom parentes, då enligt de principer, vi ovan skisserat, det säkerligen dröjer tiotal av år innan revir i värsta kallorterna kunna skötas så intensivt, att de berättiga en uppflyttning i respektive 2:dra och 3:dje klass. Praktiskt taget skulle en jägmästarelön under de mest krävande förhållanden kunna komma upp till tio à tolv tusen kronor, vilket vi anse för ett minimum.

De löneförmåner, vi ovan föreslagit, äro emellertid med hänsyn till de värden som revirförvaltarna handhava och till den enastående betydelsen dessa som ovan visats äga för dessa värdens ökande eller minskande så väl med hänsyn till kapitalvärde som till avkastning, ingalunda lysande, om man jämför dem med vad de enskilda skogsägarna bjuda för motsvarande arbete kvalificerade personer.

Vill man att staten med så låga löner ändock skall vinna lika goda resultat som de enskilda ur sina skogar, då dessa som bäst handhavas, måste man enligt vår mening påbygga nu angivna lönesystem med ett system av *förvaltningspremier*, varigenom inom alla tre revirklasserna den synnerliga dugligheten och fliten kan belönas.

Som redan visats är det ej möjligt att bedöma ett revirs skötsel efter ett eller några få års nettovinst å detsamma, utan därför fordras en ingående undersökning av alla de åtgärder av vikt, som under ett antal år å detsamma företagits och av vilka många ge utbyte först i en kanske avlägsen framtid. Då vi föreslå förvaltningspremier, ha vi därför tänkt oss, att sådana skola kunna utgå till en revirförvaltare först efter 5 års skötsel av reviret.

Söker man överväga huru dessa förvaltningspremier lämpligast böra utdelas, äro olika vägar tänkbara.

Enklast är att revirförvaltaren har rätt att när en femårsperiod förflutit sedan han mottog reviret eller sedan han sist erhöll förvaltningspremie, då han anser sig ha presterat ett verkligt gott arbete, själv anmäla sig till erhållande av sådan förvaltningspremie. Kompletterad med bestämmelsen att domänstyrelsen, där den anser revirförvaltare, som själv icke anmält sig, böra komma i åtanke, förordnar om att han skall medtagas vid prövningen, bör ett tillfredsställande urval kunna göras. Genom den senare bestämmelsen kan ock blygare och förnämre naturer, som ha en inre motvilja mot att själv anmäla sig, komma under omprövning.

En annan väg är att vart femte år en synnerligen grundlig inspektion av särskild nämnd sker på varje revir och att denna nämnd föreslår visst antal av revirförvaltarna, som under femårsperioden utfört det dugligaste arbetet, till förvaltningspremies erhållande. Detta är kanske det bästa tillvägagångssättet och torde icke innebära några oöverkomliga svårigheter, då det ej bleve mera än 25—30 revir årligen att inspektera, något som för nämnden ej torde behöva taga en tid av mera än omkring 3 månader, i all synnerhet om jägmästare åläge att vart femte år utarbета en ingående redogörelse över sin förvaltning.

Inspektionen företages av och förslag till förvaltningspremiernas utdelande utarbetas av en nämnd bestående av tre i skogshanteringen synnerligen förfarna personer, av vilka förslagsvis tillsvidare en utses av domänstyrelsen, en av föreningen Sveriges ordinarie jägmästare samt en av Sveriges skogsägareförbund. Med denna sammansättning vinnes trygghet för att allsidiga och ej minst praktiska intressen bli avgörande. Bland de föreslagna tilldelas av domänstyrelsen, vars beslut ej kan överklagas, de revirförvaltare, tillgängliga förvaltningspremier, som därav kunna anses ha gjort sig fullt förtjänta. I den händelse förvaltningspremierna äro färre än de förtjänta, tilldelas sådana dem, som i första rummet därtill äro berättigade. Givetvis böra skolrevirens föreståndare i rätten att tävla om förvaltningspremie jämnställas med övriga revirförvaltare. Detta så mycket mera som deras lön enligt kommittéförslaget kan sägas vara i svagaste laget.

Om sådana förvaltningspremier skola göra avsedd nytta, böra de naturligen göras tämligen stora och vilja vi föreslå 10,000 kronor, motsvarande för revirförvaltaren en årlig lönetillökning under femårsperioden av 2,000 kronor. Det lämpliga antalet är naturligen för närvarande mycket svårt att bestämma, då denna löneform är alldeles ny och praktisk erfarenhet torde böra vinnas. Anslås försöksvis första gången 10 dylika förvaltningspremier att utgå det första året för vilka sådana beslutats, torde man vinna ytterligare erfarenhet innan nytt beslut därom behöver fattas. Godkännes detta förslag bör sålunda från och med det år den nya staten gäller årligen anslås ett belopp av exempelvis 25,000 kronor till förvaltningspremier.

Det kan synas mången vara en stor summa, om i dylika förvaltningspremier årligen skulle utgå 100,000 kronor, men därvid bör beaktas, att det gäller ett affärsdrivande verk, som 1918 lämnade staten ett driftöverskott av 41,620,000 kronor. Om vi icke taga alldeles fel, något som vi ha väl grundad anledning antaga icke vara fallet, kan denna inkomstsiffra, om statsmakterna förstå att på rätt sätt elda och entusiasmera skogsstatens tjänstemän, lätt nog ökas med ett ganska stort antal miljoner, och vi äro förvissade om, att det belopp, som nyss nämndes som förvaltningspremie, skall återvinnas av statsverket mångfaldiga gånger.

Ett rättvist och likformigt utdelande av förvaltningspremierna förutsätter självfallet en noggrant genomtänkt och utarbetad instruktion för den utdelande nämnden, vari vederbörlig hänsyn toges till de faktorer, som på längden här äro avgörande för ett ekonomiskt framgångsrikt skogsbruk. Det kan naturligen ej vara oss möjligt att här framlägga ett slutgiltigt förslag till en sådan instruktion, men det borde vara lämpligt att i största korthet beröra de huvudsynpunkter, som synas oss vid utarbetandet av en sådan vara vägledande.

Först och främst gäller det att noga fasthålla, att skogsvården ej gäller ögonblicket utan en lång följd av år. Främst böra de mark- och beståndsvårdande åtgärder, som genom åren göra reviret givande, belönas, då de klokt och med ekonomisk blick planlagts och genomförts. Emellertid är det ej blott skogen som sådan, som bör vårdas, utan hänsyn bör ock tagas till handhavandet av det levande material, på vars förefintlighet skogsvården dock ytterst blir beroende. Vi mena sättet, på vilket inom reviret belägna torp, skogsarbetareboställen med mera handhafts.

Mycket stor hänsyn bör uppenbarligen också tagas till vad vi skulle vilja kalla den ögonblickliga ekonomiska skötseln. Därmed förstå vi alla skogsarbeten, främst avverkningarnas och utdrivningarnas ledning och utförande. Detta ej blott i den

man, att dessa gjorts klokt och praktiskt, utan ock att revirförvaltaren förmått tillpassa sig efter köparnas behov och önsksningar i den mån ett sådant tillpassande för staten medfört ökade priser å det salubjudna virket.

I det föregående ha vi av ovan anförda grunder helt fäst oss vid revirförvaltarnas löneförhållanden. Nödigt är emellertid att med utgångspunkt i de förslag, som för dessa framlagts, även angivna vilka konsekvenser dessa synas oss medföra med hänsyn till så väl under- som överordnad personal. Vi anse oss därvid dock endast behöva behandla å ena sidan kronojägarna, å andra sidan överjägmästarna och byråcheferna i domänstyrelsen, då vi för övriga fåtaliga grader icke ha något väsentligt att invända mot det sätt, på vilket de av kommittén inordnats i lönesystemet.

Beträffande kronojägarna vilja vi tillstyrka domänstyrelsens förslag angående deras löneförmåner, dock vilja vi härvid liksom beträffande revirförvaltarna kraftigt betona nödvändigheten av en omreglering av nu utgående rese- och dagtraktamenten i sådan riktning, att de i möjligaste mån täcka de verkliga utgifter, utöver vad vistelse i hemmet skulle medföra, som vederbörande få vidkännas, men ej lämna en betydande vinst av sportelnatur. Granskar man hur saken nu i verkligheten gestaltar sig, skall man finna, att en alldeles abnormt stor procent av kronojägarnas inkomster härröra av dessa dagtraktamentsersättningar, något som icke kan vara förenligt med ett sunt och riktigt lönesystem. Den inkomst, på vilken en tjänsteman har att leva, bör vara en väl avvägd och tillräcklig lön, ej sportler av ena eller andra slaget.

Utöver denna anse vi emellertid att även kronojägaren liksom revirförvaltaren bör ha möjlighet att erhålla en ökad inkomst i de fall, då han genom särskild duglighet och flit gör sig därav förtjänt. Detta anse vi på väsentligen likartade grunder som anförts för revirförvaltarna. Omsorg och flit samt ekonomisk blick äro egenskaper, som göra det möjligt även för kronojägaren att för det allmänna tillvarata mycket betydande belopp, vilka om det brister härutinnan lätt gå förlorade.

För kronojägarna ha vi tänkt oss *flitpremier* att utdelas högst vart 3:dje år till en och samma person. Sättas dessa till ett belopp av 1,000 kronor, skulle detta innebära 333 kronor årligen.

För dessa flitpremiers utdelande torde av lätt insedda skäl ej samma metod kunna användas som för revirförvaltarna, allidenstund denna skulle ställa sig alldeles för tidsödande och dyrbar med det stora antal bevakningstrakter, som här måste övergås. Därtill kommer att det mindre blir själva resultaten än det dagliga arbetet, som bör bedömas. Förslagen till flitpremium för kronojägare måste därför väsentligen läggas i överjägmästarens hand, vilken stödd på revirförvaltarnas rapporter och förslag ävensom på egna iakttagelser vid personligt besök inom bevakningstrakten har att framlägga ett förslag för domänstyrelsen, vilken slutligt utdelar flitpremierna. Nödigt torde bliva att domänstyrelsen på förhand bestämmer huru många sådana, som varje gång skola inom varje distrikt utdelas.

Till sist ha vi att taga ställning till frågan, om vilka löneförmåner överjägmästare och byråchefer rättvisligen och lämpligen böra åtnjuta jämförda särskilt med de ovan föreslagna jägmästarna av högre grad, särskilt av 3:dje graden.

Vår uppfattning av de krav, som böra ställas på nämnda befattningsinnehavare, är att icke någon grundväsentlig skillnad med hänsyn till duglighet och

kunskaper m. m. bör finnas, utan att det förvisso mera är i viss mån andra egenskaper, som böra föra till överjägmästareplatserna än till revirförvaltarebefattningarna av 3:dje grad. Vid de förra är det av synnerlig vikt att dess innehavare har förmågan att vinna den underordnade personalens förtroende, att han har en snabb och säker uppfattning, så att han, vid de ju dock rätt kortvariga inspektionerna, träffar rätt i sina råd och anordningar m. m. Vi föreställa oss att befordran till överjägmästare icke bör komma in i den banan, att varje 3:dje gradens revirförvaltare utan vidare avancerar till överjägmästare, utan att yngre dugligare sådana bland 2:dra och 1:sta gradens revirförvaltare böra ha alldeles samma möjlighet till överjägmästarebefordran, för så vitt de ådagalagt därför lämpliga egenskaper, som 3:dje gradens. Under sådana omständigheter bör och kan med fog löneskillnaden sättas rätt ringa mellan revirförvaltare av 3:dje graden och överjägmästare. Något mera borde de senare ha, på grund av det större ansvaret och den ju ofta med rätt mycket obehag förenade ställningen. Vi ha tänkt oss att en löneskillnad av i runt tal 1,000 kronor härvid skulle vara lämplig och sålunda överjägmästarnas grundlöner utgöra omkring 11,000 kronor, dock med samma dyr- och kallortstillägg m. m. som ovan för revirförvaltare äro omtalade.

Vill man även här följa den av kommittén föreslagna löneklassindelning, som tillämpas inom kommunikationsverken, skulle överjägmästarnas löneförmåner vid olika ålder m. m. ställa sig på nedanstående sätt.

Grupp						
A	B	C	D	E	F	G
10,980	11,220	11,460	11,700	11,940	12,180	12,420
11,460	11,700	11,940	12,180	12,420	12,660	12,900
11,940	12,180	12,420	12,660	12,900	13,140	13,380
12,420	12,660	12,900	13,140	13,380	13,620	13,860

Vi ha även övervägt frågan huruvida förvaltningspremier lämpligen borde kunna erhållas även av överjägmästare. Vid närmare prövning synes det oss emellertid vara förenat med nästan oövervinnerlig svårighet att bland så ringa antal som det rör sig om finna objektiva grunder för att särskilt belöna en, eller ett par av dem för särskild duglighet och skicklighet, vadan vi icke anse oss böra föreslå andra löneförmåner än de ovan angivna.

Till sist komma vi till byråcheferna i domänstyrelsen. Frågan om deras ställning och avlöningsförmåner står naturligen i närmaste samband med domänstyrelsens hela organisation och arbetssätt. Vi äro av den uppfattningen, att den för närvarande icke är på lyckligaste sätt anordnad. Här är emellertid ej platsen att närmare ingå på våra åsikter i detta avseendet, utan må det vara nog att uttala som vår uppfattning, att upprättandet av en överdirektörsbefattning var ett lyckligt grepp. Denna väg bör fullföljas genom inrättandet av ännu en sådan befattning, vilkens innehavare har att fungera som chef för en nu icke befintlig verklig affärsavdelning, vilken har den närmaste ledningen av de för verket så utomordentligt viktiga försäljningarna av virke, men även för inköpen av vad som för gemensam räkning för reviren kan och bör inköpas. Blir som vi hoppas inom icke alltför avlägsen tid den verkliga ledningen av domänverket lagd i händerna på, utom

genoraldirektören, tvenne souschefer under honom, en för förvaltningen och en för försäljningarna, blir vidare de nuvarande byråchefernas arbete i högre grad än nu är fallet fördelat efter arbetets art än efter geografiska grunder, torde byråchefens arbete och ställning mera komma att bli byrådirektörens i övriga affärsdrivande verk. Vi kunna ej finna att under sådana förhållanden dessa tjänster böra betraktas såsom principiellt krävande någon högre avlöning än överjägmästarnas, i all synnerhet som ett utbyte efter ett antal år av dessa tjänster mot varandra i många fall ingalunda torde vara olämpligt. Så har ju ock redan i åtminstone två fall på extra stat anställda byråchefer utbytt sin befattning mot överjägmästare-tjänster. Någon svårighet att få platserna lämpligt besatta synes oss under ovan angivna förutsättningar knappast vara att befara, så mycket mera som säkert mången duglig man kommer att sätta stort värde på att komma till Stockholm för sina barns uppfostran och av andra orsaker. Det säger sig själv, att byråchef eller byrådirektör i domänstyrelsen kommer att åtnjuta det dyrortstillägg, som Stockholm medför utöver vad flertalet överjägmästare får uppbära. Därjämte synes oss emellertid i hög grad önskvärt, att härutöver tillkommer ett icke för knappt avnätt hyresbidrag, ej minst därför att hyrorna i huvudstaden under de närmast följande åren kunna väntas komma att avsevärt stiga, även i jämförelse med vad fallet kan bli inom andra orter.

Med stöd av vad vi sålunda ovan anfört anse vi oss böra tillråda domänstyrelsen att till Kungl. Maj:t avgiva ett yttrande över nu ifrågakvarande lönereregleringsförslag som går ut på

att styrelsen avstyrker det framlagda förslaget på ovan anförda grunder,

att styrelsen hos Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t behagade låta utarbeta och om möjligt för årets riksdag framlägga ett förslag i väsentlig överensstämmelse med ovan framlagda, vilkets huvudgrunder äro revirförvaltare-tjänsternas uppdelning i tre väsentligen olika avlönade lönegrupper, tilldelande av förvaltningspremier högst vart femte år åt särskilt förtjänta revirförvaltare och flitpremier högst vart tredje år åt förtjänta kronojägare, och förhöjd avlöning åt överjägmästarna.

att Kungl. Maj:t i den händelse det skulle visa sig, att propositionen om en så beskaffad omläggning av domänstaternas löneförmåner ej hinner utarbetas i så god tid, att den kan föreläggas årets riksdag, behagade till denna framlägga förslag om en provisorisk lönereglering ungefär motsvarande det förslag domänstyrelsen nu behagat tillstyrka såsom definitivt.

Stockholm den 11 februari 1920.

Gunnar Andersson.

Wilh. Ekman.

Av här återgivna yttrande av domänfullmäktige framgår för den som läser det i samband med Kungl. Maj:ts proposition, att en grundväsentlig skillnad råder mellan bägge. Kungl. Maj:t nöjer sig med att nödortftligen få reglerat, jag vågar säga i trötthetens tecken, en sedan rätt länge aktuell lönefråga, så att man under några år kan slippa den samma, men Kungl. Maj:t låter ock därmed den svenska statsskogsförvaltningen rulla fram efter gamla vedertagna linjer, medan jag och min

domänfullmäktigekamrat, disponenten Ekman, vilja gå ett steg vidare. Vi vilja öppna möjligheten för en djupgående förbättring och reform i statsskogarnes förvaltning i riktning av större affärsmässighet och mera genomförd ekonomisk drift samtidigt som vi ge skogsstatens tjänstemän en välbehöfvig löneförbättring.

Jag är genomträngd av känslan för nödvändigheten att allt måste göras, som på ett klokt och målmedvetet sätt syftar till att verkligen mobilisera den enskildes energi och intresse i statens affärsverksamhet. Alla borde väl kunna vara ense däri, att vill man undersöka en socialiserings möjligheter och eventuella fördelar för det allmänna, finnes väl knappast något nödvändigare än att i de fall staten arbetar med väldiga redan socialiserade kapital utpröva de viktigaste och lämpligaste metoderna för dessa kapitals bästa förvaltande. Detta kan icke ske, säga vad man vill, utan att de dugligaste ha möjlighet att få någon ersättning för sitt nit, sitt osparda arbete och sin för staten vinstbringande begåvning. Följer riksdagen Kungl. Maj:ts förslag i denna stora och viktiga lönerегleringsfråga, är för långa tider framåt varje möjlighet till verkliga, kraftiga framsteg i den svenska statsskogsförvaltningen skrinlagda, då har riksdagen försuttit ett tillfälle att öka statens inkomster och än mera att grundlägga och skapa rikedomar för kommande släkten, som det säkert kommer att dröja minst ett och kanske flere årtionden, innan det återkommer. Det står verkligen icke så väl till med de svenska statsskogarnes skötsel, hur mycken samvetsgrannhet och god vilja som än därpå nedlägges, att icke alla tänkbara medel böra användas för att ytterligare få mycket och energiskt arbete nedlagt i desamma. Såvitt nu framtiden kan överblickas, ligger i våra skogars produkter Sveriges främsta framtida bytesmedel med främmande länder för vad vi från dem behöva. Är det då rätt att blott av trötthet och för att undvika stundens möda för en så stor och viktig del av landets skogar, som statsskogarne utgöra, ej samtidigt med en omfattande lönerегlering också vidtaga den *omorganisation*, som är obetingat nödvändig, om resultatet skall bli det bästa möjliga?

Det är beklämmande att se huru genom alla instanser man vid ärendets fortgående behandling undvikit varje verklig reform i organisationen.

Då ärendet togs upp, hade uppenbarligen herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet en verklig känsla av att allt ej var bra som det är, ty han skrev: »jag anser det emellertid önskligt, att frågan härom (d. v. s. om en slutlig lösning av domänstyrelsens avlöningsfrågor) nu företages till utredning, desto mer som samtidigt bör utredas, huruvida

och i vad mån ändringar i själva organisationen av domänstyrelsen bör vidtagas», och i avseende på verkets övriga personal säger han, att »uppkommande organisationsfrågor givetvis böra utredas och beaktas».

Sedan detta initiativ togs av herr statsrådet, har emellertid alla, som därefter handhaft ärendet, med förvånande lätt hand tagit på organisationsfrågorna och helt och uteslutande koncentrerat sig på löneförhöjning.

Redan i domänfullmäktiges ovan återgivna yttrande är utrett, huru domänstyrelsen anser, att all förbättring av organisationen inom verket är obehövlig, sedan den lilla, visserligen högst nyttiga förändringen skedde med tillsättande av en överdirektör. Kommittén nöjer sig med några ord av domänstyrelsen om obehövligheten av förändringar i organisationen, domänstyrelsen tiger ihjäl den i sitt yttrande över kommittéförslaget och t. o. m. Kungl. Maj:t har ej längre något intresse kvar för saken; *det gäller blott att få ökade löner!* Får man det är allt bra.

Nu gäller det, om riksdagen är lika belåten härmed. Är så fallet, så få fortfarande våra statsskogar stå ogallrade vida längre än nödigt är, fortfarande få vi de facto behålla ett centralt ämbetsverk av gammal typ i stället för ett modernt affärsdrivande verk, fortfarande kommer flertalet av de driftigaste och dugligaste männen att lämna statstjänsten och gå i enskild tjänst!

För den, som har en varm och väl grundad tro att just nu, just i samband med den förestående löneregleringen, en djupgående och betydelsefull förändring bör kunna ske, lyckosam i alla riktningar, för den är det en bjudande plikt att söka väcka riksdagens uppmärksamhet på den viktiga frågan och förhindra, att genom ett förhastat beslut densamma kommer i baklås.

Uppenbart är, att det icke varit mig möjligt att på den korta tid, som stått till disposition, framlägga ett i detalj utarbetat förslag till en omorganisation och en lönereglering efter de linjer domänfullmäktige föreslagit. Jag ser mig därför nödsakad att yrka avslag på Kungl. Maj:ts förslag, under yrkande på en lönereglering snarast möjligt men förenad med en definitiv omorganisation inom domänverket. Denna högst nödiga reform har under de för regeringen tunga och arbetsfyllda tiderna de senaste åren fått ligga nere, oaktat vittgående förberedande utredningar sedan åtskilliga år föreligga. Ett skäl har därjämte för uppskov åtminstone under hand ofta åberopats, nämligen att den kommitté, som har under utredning frågan om prästskogarnas förvaltning, oaktat ett mångårigt arbete ännu icke är färdig med sina förslag. Möjligen kunde från

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 107 häft. (Nr 257—258.) 3

Kungl. Maj:ts sida något åtgöras, för att ifrågavarande kommittés arbeten äntligen slutfördes. Skulle så ej kunna ske, torde denna kommitté fortfarande ostörd i framtiden kunna fortsätta, ity att Kungl. Maj:t och riksdagen knappast torde behöva dess utredning för att taga ställning till huvudspörsmålet i ärendet, nämligen om ett särskilt stort, nytt ämbetsverk med egen generaldirektör bör upprättas eller om prästskogarna böra förvaltas av domänstyrelsen som hittills och efter samma grunder som statens övriga skogar. Utgår man från det senare, vilket borde vara självfallet, torde inga som helst hinder möta för att snart nog och, om det drives med kraft, redan för 1921 års riksdag framläggas ett definitivt omorganisations- och löneregleringsförslag för domänverket.

En var som är närmare förtrogen med förhållandena inom domänförvaltningen inser emellertid den trängande nödvändigheten av att dess personal omedelbart erhåller en löneförbättring, vilken tills vidare synes mig med nödvändighet böra göras provisorisk. Intet som helst hinder synes mig ock föreligga för en dylik *provisorisk* löneförbättring, i det att redan nu för 1921 en dylik i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag till ordinarie reglering av lönerna bör kunna ske.

I ett avseende kan jag emellertid icke ansluta mig till Kungl. Maj:t utan måste föreslå högre lön, nämligen till generaldirektören och överdirektören. Ingen som helst rimlig anledning synes föreligga, varför det verk, som är statens mest givande, skulle hava den sämst avlönade ledningen. Det förvånar mig så mycket mera, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har velat sätta nämnda tjänstemäns löner lägre än motsvarande i vattenfallsverket och järnvägsstyrelsen, som han torde ha haft ganska färsk erfarenhet, av vilka svårigheter det erbjuder att med nu gällande avlöningar få dessa befattningar besatta med fullt kvalificerade personer. Det bör också klart sägas ut, att det med nuvarande penningvärde icke finnes någon sannolikhet för att, med den av Kungl. Maj:t föreslagna lönen av 25,000 kronor för generaldirektören, det skall bli möjligt att om något år vid det förestående chefsbytet finna någon förstklassig förmåga, som vill åtaga sig allt det arbete och omak, som är förenat med ledningen av ett verk, vilket ger staten ett femtiotal millioner i nettointkomst. Generaldirektörens lön bör därför sättas till 30,000 kronor och överdirektörens till 18,000 kronor.

Under nu anförda omständigheter och på ovan anförda grunder får jag därför föreslå,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts propo-

sition nr 271 angående lönereglering för domänverkets personal och

att riksdagen i dess ställe måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utarbetande av och framläggande för riksdagen av förslag till lönereglering för domänverkets personal, förutsättande en omorganisation av domänverkets tjänstebefattningar, ledande framförallt till att den större dugligheten och ekonomiska förmågan vid revirförvaltningen erhåller högre avlöning ävensom att inom verket personalen må kunna förflyttas på för förvaltningen lämpligaste sätt, samt *att* riksdagen behagade medgiva, att det förslag till avlöningsreglemente, som ingår i Kungl. Maj:ts proposition nr 271, må provisoriskt tillämpas under 1921.

Stockholm den 5 april 1920.

Gunnar Andersson.
